

บทที่ 1

บทนำ

การวางแผนด้านการจราจรและขนส่งมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนาเมือง แต่ที่ผ่านมามีแนวโน้มที่จะเป็นเมืองใดในประเทศไทยหากเป็นเมืองในภูมิภาคแล้ว การวางแผนเพื่อพัฒนาการเดินทางและการขนส่งจะมิได้รับความสำคัญเท่าที่ควร คือต้องรอให้เกิดปัญหาขึ้นเสียก่อน แล้วจึงพิจารณาดำเนินการแก้ไข (ศจร, 2538) ปัญหาด้านการจราจรและขนส่งเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความเจริญของเมือง เห็นตัวอย่างได้จากเมืองใหญ่ๆ หลายเมืองที่กำลังมีปัญหาด้านการจราจรและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนก่อให้เกิดความสูญเสียในด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก เช่น สิ้นเปลืองพลังงานน้ำมัน สูญเสียเวลาของผู้คนในเมือง และเป็นสาเหตุหนึ่งในการสร้างมลภาวะและทำลายสิ่งแวดล้อมของเมือง ในปี พ.ศ. 2545 สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (ศจร.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านการจราจรและขนส่งในจังหวัดต่างๆ ได้จัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและขนส่งแล้วเสร็จจำนวนทั้งสิ้น 32 จังหวัด ถือได้ว่าแผนดังกล่าวเป็นแนวทางสำหรับจัดการกับปัญหาการจราจรและขนส่ง และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความเจริญของแต่ละจังหวัด สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาจราจรและการขนส่ง รวมทั้งวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นอย่างถูกต้องนั้น จำเป็นต้องมาจากแผนงานที่ได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบและมีประสิทธิภาพเพียงพอ ในช่วงระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา ข้อมูลจำนวนมากจึงได้รับการรวบรวมและเขียนเป็นขั้นตอนการวางแผนระบบการขนส่งสำหรับเมือง (Khisty, 1998) หลักการวางแผนยุทธศาสตร์ (Principles of Strategic Planning) เป็นหลักการวางแผนประเภทหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ในหลายประเทศ ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมหรือชุมชน ซึ่งรวมทั้งทางด้านการวางแผนงานด้านการจราจรและขนส่งของเมืองด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำหลักการวางแผนยุทธศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อวางแผนและแก้ไขปัญหาการจราจรและขนส่ง โดยอาศัยหลักการวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning Principles) 10 ประการ ที่ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงาน Austroads ประเทศออสเตรเลีย มาผนวกเข้ากับกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการจราจรและขนส่งสำหรับเมือง (The Transport Strategy Development Process) ที่พัฒนาขึ้นโดย The Institution of Highways & Transportation (IHT) ในประเทศสหราชอาณาจักร มาประยุกต์และพัฒนาเป็นแผนงานยุทธศาสตร์ด้านการจราจรและขนส่ง โดยเลือกใช้แผนแม่บทด้านการจราจรและขนส่งเมืองยะลาเป็นกรณีศึกษา

สาเหตุของการเลือกเมืองยะลาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นเมืองหลักของโครงการพัฒนาเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ทำให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีโครงการพัฒนาความเจริญด้านต่างๆ เกิดขึ้นหลายโครงการ ด้วยแผนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับจังหวัดยะลามีระยะทางที่ไม่ไกลจาก อ.หาดใหญ่ ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักอันดับหนึ่งของการพัฒนาในเขตภาคใต้ตอนล่าง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดยะลาในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว จากในอดีตยะลาเคยเป็นเมืองเล็กๆ มีประชากรอาศัยอยู่ไม่มาก แต่ปัจจุบันตัวเมืองขยายออกอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีจำนวนประชากรเข้ามาอาศัยในเมืองเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2538 เทศบาลเมืองยะลาได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลนครยะลา แต่สิ่งที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ของการขยายตัวเมือง ได้แก่การเกิดปัญหาในด้านต่างๆ ซึ่งปัญหาการจราจรและขนส่งถือได้ว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเมืองยะลา ถึงแม้ว่าในปัจจุบันปัญหาด้านการจราจรและขนส่งของจังหวัดยะลาได้มีความรุนแรงและไม่สามารถเห็นได้อย่างเด่นชัด แต่หากพิจารณาสภาพการณ์ในอนาคตแล้ว จังหวัดยะลาอาจเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความเจริญสูง แต่ประสบปัญหาการจราจรและขนส่งอย่างรุนแรงจนยากที่จะดำเนินการแก้ไข ดังเช่นกรุงเทพมหานคร และเมืองสำคัญอื่นๆ อีกหลายเมือง นอกจากนี้ เนื่องจากจังหวัดยะลาเป็นภูมิลำเนาเดิมของผู้วิจัย ดังนั้นความคุ้นเคยต่อสภาพโดยทั่วไปของเมือง ตลอดจนความสะดวกในการสำรวจข้อมูลและปฏิบัติงานย่อมเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษานี้ได้เป็นอย่างดี และผู้วิจัยรู้สึกมีความภาคภูมิใจต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิลำเนาเดิมในด้านการจราจรและขนส่ง

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อสาธิตการใช้หลักการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแผนแม่บทด้านการจราจรและขนส่งของเมืองยะลา สำหรับรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

1.2 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงวิธีการประยุกต์ใช้หลักการวางแผนยุทธศาสตร์กับการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการจราจรและขนส่ง
2. เกิดแผนยุทธศาสตร์ในด้านระบบการจราจรและขนส่ง ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำหรับรองรับกับปัญหาในปัจจุบันและอนาคต